

Ыран – Чайаш пичечен куне. Саламлатпар!

чайаш халых хацаче

СССР Аслә Канашен
Президиумы 1968 сүлх пуш
/март/ уйахен 11-мәшәнчө
“Коммунизм ялавә”
/хале “Хыпар”/ хацата “ХИСЕП
ПАЛЛИ” орденна наградаляна

8-9 /26414-26415/ № №

Хаке ирекле

www.hypar.ru

ШАМАТ КУН
2014, кәрлач /январь/ 18

Хисеплә редакторсем,
журналистсем,
хацат-журнал, кәнеке
кәләракансем,
полиграфистсем!

Сире професси уявә ячәпе
пәтәм чун-чәререн саламлатан!

Пресса кирек хаш ваххатра та
общество шухашлавне йәркелемелли чи пәлтерешлә инструментсенчен пәри пулнә. Хальхи
әмәрте, информатизаци ысыннан
пурнаң тивәчтерәвән пәтәм сферине
питет ысык хәвәртләхпа кәрсө
пынә тапхәрта, массаллә информаци
хатәрәсен обществе атала-
навәнчи пәлтерешлә тата та ўсет.

Чайаш Ен Правительствин тәп
тәллевәсем – влас үсçәнләхне
үстөресси, республикара пурна-
кансане пәлтерешлә пуламсем
пиркы калакан тулли те тәрәс ин-
формаципе ваххатра тата васкав-
лан тивәчтересси.

2013 сүлтта республика кон-
курсө иртнә, ёна пула Чайаш
Ен медиаусләх социаллә пәл-
терешлә 41 проектта пуюнланнә.
Патшаләхан тата патшаләхан мар
массаллә информаци хатәрәсем
пәлтерешлә тө өсвәч темәсеме –
сывә пурнаң йәркине, толерантлә
аң-тана, семье, амашләхпа ачаләх
пахаләхесене йәркелессипе, Чайаш
Республикинче пурнакан хал-
ләхсан пултаруләхнә тата нацисен
хутшәнәвне аталаңтарассипе, па-
триотләх, чунләх тата кәмәл-сипет
пропагандипе – ыыханнә мероприя-
тисене пурнаңа көртнә. Җентерүс-
проектсем республика бюджеттә-
нчен 11 млн тенкәләхе яхән грант
пулшәвә илнә.

Медиахолдинг туса хунә, унан
тытамне чайашла тухакан чи лайах
хацатсеме журналсем кәнә, չак
информаципе тивәчтерессин паха-
ләхлә չәнә шайне күсма май пачә.
Республикәри муниципалитетсен-
че учреждени сечесен оптимиза-
цийе иртнә, район пресси малтан-
хи пекех тиражсене ыыхласа хәв-
раты, мәншән тесен ялти вулакан-
сем валли хацат – информацин тәп
чәл күсесенчен пәри.

Кәçал та пирен пәрлехи вай-
па хамәрән регионти массаллә
информаци хатәрәсene атала-
нтармашкән тата пулашмашкән
нумайрах ёс тума, республикан
медиаусләхне چәнә варкәш көртме
май килессе шансах тәратап.

Пичет ёченесемпе ветеранесе-
не Чайаш Ен ырләхшән хавхалан-
са ёсленешен тав тәватап, չирәп
сывләх, пултаруләхра – аңаçы, тे-
лейле ырләх сунатап.

Чайаш Республикин
Пүсләх М.ИГНАТЬЕВ.

Алексей ЛЕОНТЬЕВ: «Пирен хацатсем пёр-пёрне евәрлемесе»

Учай калаçу

Чайаш пичечен куне умән җәнелнә «Хыпар» Издательство ҹүрчө АУ ёс-хәләпе паллаштар-
ма учреждени директорнән-тәп редактортан Алексей Леонтьевран ыйтрамәр.

– Алексей Петрович, вулакансен ыыше үл-
шансах тәрать. Тәпәр чухне пуриншән тә усамлә
чанләхсем патне тәпәр таврәнма тивет. Эсир
мән патне таврәнашшан?

– Эпә иртнә 6-мәш ҹулән кәрлачан
21-мәш кунне таврәнättäм. Шәпах չав кун Ху-
санта чайашсан пәрремеш хацачен «Хыпарән»
пәрремеш номере кун սуты курна. Йәркелүси
тата редакторе – Николай Васильевич Ни-
кольский. Ун чухне вәл – չамрап ученай, чай-
аш тата ытти халых ачисене тәрлә заведени-
ре вәрентнә, կүсару комиссийене ёсленә, тән
кәнекисене күсарна, тәрлә ытти кәларәм хат-
рленә.

Николай Васильевичан չав кунхи паттәр ёсне
паян аса илмәллех. Тата «Хыпарән» синкерлә
тапхәрәсene կүс үмнә кәларасшан. Пәрремеш
иртнә 6-мәш ҹуләнче хацатан 65-мәш
номере тухнә ҳыссән вәсленәннә. Иккәмеш хут
«Хыпар» 1917 ҹулхи үйахен 1-мәшәнче тух-
ма тыйтәннә. Анчах кун-ҹул 1918 ҹулхи на-
рәс үйахенче каллех таталнә – «Канаш»
хацат йәркеленәннә. 1918 ҹулхи авән үйахен
пүсламашене Хусанта «Хыпарән» вицәмеш
тапхәрә пүсланнә. «Вицә номер – вицә син-
кер» евәрлә пулампа аспра юлна вәл. Вицә но-
мершән чайашсан паттәр вицә ыныни пүс хунә:
Н.Никольскин пулшүсисенчен пәри, хацат ре-
дакторе Агафья Гавриловна Гаврилова, Нико-
лай Михайлович Рубачев չамрап журналист, чай-
аш историне Тимахви Хури ятпа кәрсө юлна
социал-революционер /эсер/ Тимофей Ни-
колаевич Nikolaev. Большевиксен չамрап вәлә
вицәшне тө судсәр-мәнсөр персе пәрахна.

1918 ҹулхи юла-чүк үйахенче Եхкүре «Хы-
парән» тәввәтмәш тапхәрә пүсланнә. Вәл Ко-
мич хацаче шүтланнә. Тәхәп номер ҳыссән
Н.Никольский никәспене «Хыпарән» 6-мәш та-
тәлнә. Ун вырәнне иккәмеш хут «Канаш» тухма
пүсланнә. چәнә саманара, влас үшәннә вахх-
атра хацатан та җәнелмелле пулнә паллах. «Ка-
наш» 1937 ҹулчине тухнә, кайран «Чайаш ком-
мунизм» ятпа сараплනа. 1952-1991 ҹулсенче «Ком-
мунизм ялавә» ятпа халых патне ытнә. 1991
ҹулхи ҹурлан 30-мәшәнчен җәнәрен «Хыпар»
ятпа тухма тыйтәннә.

– Чайаш пичечен историйенче 2013 ҹул
республикәри чайаш хацачесемпе журналесем пәр
семьеңе пәрлешнипе аспра юлчә. Медиахолдинг
туса хунин тәллевә мәнре-ши?

– Патшаләх тытамесем укса-тенкә перекет-
лес ыйтәва тәпәр хураш. Эпә, «Хыпар» хацатан
тәпәр редакторе, 1996 ҹултак медиаусләх та-
вас тәллевләч. «Ҫамрапсен хацатне» тәпәр
хут чәртсе тәратрәмәр /1996 ҹ./, «Чайаш хә-
рәрәмне» /1997 ҹ./, «Сывләх» /1998 ҹ./, «Кил-сүрт,
хушма хүчаләх» /1999 ҹ./ хацатсene кәларма
пүсләмәр. Җав тапхәрта чайаш хацачесене пәр
семье ытна. Раçеей Федерацийенчи нацире-

чайашсем, йәркелерәмәр. Йәнәшшатап: пәртен
пәр холдинга. «Хыпар» ыышши хацатсем пур
сөртө тә хайсем сөс – пәччен – тухса тәраш.

ЧР Правительстви республика статус-лә-
мән пур кәларәм «Хыпар» Издательство ҹүр-
тне шанса пачә. Ҫакә шәпах 6-мәш ҹулхи
чи паллә пуламсендән пәри.

– Медиахолдинг йәркелени кулленхи ёс-
хеле мәнләх сәнәләх кәртре?

– Пәрремеш сәнәләх – хале
эпир пәр семьеңе түрәнатәр. Иккәмеш, ҹанах та, перекет
пур. Ертүләхре улшәнүсем
пүлчәс. Үнчченхи пек вицә
тәпәр редактор мар, вицә
тәпәр бухгалтер мар...

– Паянхи кун җәнә
тытамри ёс-хәл кар-
тана ларна-и? Йы-
вәрләхсем ура
хумац-и?

– Авән үйахен
2-мәшәнчен «Хы-
пар» Издательство
сүртне «Атәл-
Волга» тата «Тан-
таш» АУ ышәсем
курәр. Авән, юла,
ҹүк, раштав үйахесем
ертүләхшән, уйрәмак
маншән, пите ыйвәр
пүлчәс. Урәх ҹын ёсне
әнланма мөхөл ҹите-
рекен ҹакна аван ән-
ланат әнте. Хашне-
пәрне хытса ларнә
йайла-йәркөрен пи-
стерме тивр. Ҫапах

та җәнә лару-тәрү... «Хыпар» Издательство
ҹүрчө ҳәвәт ջәләмәт ҳәнәхнә. Ҫакә хәвәртләх,
оперативләх пүрин тә յәкәрәс пымалла.

– «Хацатсene пәрлештерни ҳаш-пәр кәларә-
ма пәтерсе хурат» ыышши сас-хура тухнәччә.
Чаннипек ҹапла пүлмә-и?

– Кунашкал сәмәхсәнә эпә хам та темиже
сынран илтнә. Дилетант текен әнлав пур. Мән
вәл хацат? Мән вәл журнал? Вәсем ҹакна вүсөх
чукламацә. Ку – пәрремеш. Иккәмеш – пирен
хушара ялан тиркекен, чәркәшланакан, хивре-
ләнекен ыыш չук мар. Вицәмешсем санән է тә-
прин инкек сиксе тухсан савәнацә. Ҫакән ый-
шисене никам та тәкәнмен, күрентермен, «Хы-
пар» та вәсеме критиклемен. Анчах... Тәв-
вәтмәш ушкәнра – оптимистсем, пурнаң ҹынне по-
зитивла пәхакансем. Теләе, вәсем ыыше чылай
висәкрак. Эпир ҹавсан шүтне кәретпәр.

Логика тәләшәнчен пәхсан – пәр холдинга
кәнешен хацатсем мәншән пәтмелле-ха? Паян
кунта кәрет вәл, ыран – унта. Страница /е по-
лоса/ шүтне үстөртмен та, чакарман та. Йайлах
ҹавсан пекех. Эпир хале пите йәркеллә ёслесе
пиратпәр.

– Медиахолдинг пәрремеш ҹырәнтару тап-

• «Хыпар» хацат никәспене Н.В.Никольский.

харне вәслер. Мәнләрек иртә вәл?

– Шәпах ҹак ыйтту мана, директора-тәп ре-
дактора, չав тери шухашлараттарнәччә. Ҫырән-
тару кампанине йәркеллә вәсләймесен пүрнепе
тәллесех калатчә: «Э-э-э, пулмарә-cke ку пра-
вительствән!» Мана мар, чи малтан Чайаш Ре-
спубликин правительствине сәмәх лекетчә.
«Эх! Оптимизаци ыйтәвне хүскатнә! Җене կәла-
раймарәц», – хушса хуратчәс тата. «Леонтьеван
нимән тә әнмарә», – текенсем тә туплантчәс.
Ҫавнашкал япала вәл – пурнаң.

Пирен патшаләх заданийе пур. Җана мини-
стерство ҹирәплетсе парать. 2014 ҹулта «Хы-
пар» Издательство ҹүрчө 6-мәш ҹулхи
6-мәшәнчен пүрнепе тәллесех калатчә: «Э-э-э, пулмарә-cke ку пра-
вительствән!» Мана мар, чи малтан Чайаш Ре-
спубликин правительствине сәмәх лекетчә.
«Эх! Оптимизаци ыйтәвне хүскатнә! Җене կәла-
раймарәц», – хушса хуратчәс тата. «Леонтьеван
нимән тә әнмарә», – текенсем тә туплантчәс.
Ҫавнашкал япала вәл – пурнаң.

Лару-тәрү тәләнмелле чаплә тесе калама-
стап. Анчах эпир тиражи сыйхласа хәвәртләмәр
сөс мар, үстөртмәр та, չав шутра «Хыпарән-
не», «Ҫамрапсен хацачен» ўсемә – 121 процент
/+1381 экз., «Чайаш хәрәрәмән» – 110 процент
/+580 экз.

• → 7 стр.

Төл пулу

Бизнесменсене мён кулянтарать?

Республика Пүсләхә Михаил Игнатьев ёнер Шупашкарти «ЭКРА» обществан конференц-заленче пёчкөт тата ватам предприниматель семпес төл пулч. Пуханисене ЧР Министрсен Кабинече бизнес пёрләхне пуллашас төлеште тавакан ёсемпес паллаштарч.

«Эп республика Президенчэн тивече пурнаслама тытансанах кашини предпринимателен производствара пёрешкел май չуккине асархарәм, – терә М.Игнатьев. – Ёс тавакан влаш умне пурин валли те такар چул уйса пыма төллөв лартрам. Унтапта предпринимательсene ура хуракан чылай чәрмава пёттерме май килч. Ҫапах та вәсene малалла талпәнма канцерлекенни пайтах. Ҫывәх вахатра չивеч ыйтавацене район-хула администрацийесемпес пёрле сүтсе явапар.»

Федераци тата республика хыснинчен 2011-2013 үзүнчө бизнес атлантарма 1,1 млрд тенкә уйрәнә. Чан та, хаш-пёри бюджетран күсарнә үкапа производствара вахатра усә курайман. Ҫавна пулла кәмлән пёр пайне патшалаша таварма тивнә.

Предпринимательлехе төрев парассишен Раҫей Президенчэн федерацин Атәлси округенчи полномочилл предстапител, Чаваш Ен Пүсләхә үзүнчө предпринимательсен правине хүтәлекен уполномоченний должносте չиреплетн. Усламсәсем ҹавынсанен кирек хашан та пул-

шу ыйтма пултарац. «Ыйтава вәсемпес төл пулна хысчан та татса параймасан сиреншён суд алак яланах уй, – ырә сунса аса илтерч республика Пүсләх. – Шел те, общество пасар тапхәрне кәнәрене нумай چул иртә пулин та сире спекулянтесемпес танлаштарац. Эп ырә ятара халәхра сарапшишён утам хысчан утам таватап. Сәмахран, чи пултаруллесим «Чаваш Республикин тава тивечлөп предпринимател» ята тивече. Бизнес йөркелесе яма չёр лаптак илесипе, предпринимательлехе атлантарасипе չынханә вун-вун ыйтава нумай төллевләр центрине үзәмлатма пултаратар.»

Экономика атланавен, промышленноспа суту-илү министр Владимир Аврелькин пёчкөт тата ватам предпринимательлехен пёлтәхи сүлне тишкерч, кәсалхи төллевне палләрт. Усламсәсцен иртә چул вицем ҹулхинчен налук ылларах пухнә. Чан та, вәсен ыйшә կаштах пёчкленн. Унта та кунта бизнес центресем چәлеме ыйтәнчә. Министр үзәмпес пёлхе ҹитменлехе та асәнч. Сәмахран, чылай пред-

приятин ёс тухаçләх Раҫейен ватам кәтартавенчен пёчкөрх.

Республика Пүсләхә республикара саккуна пәсса эрех мәншён сутнине пёлесшён пулч. Вәл каланә тәрәх – полици сотрудникесем Ҙен چул умён та уявланынене лавкасане ҹиреплетн ѹәркепе киләшшә тыман չёр-չёр көләнчө ярәнтарна. «Район-хулара сүр эрех сутнине муниципалитет органесем курса тарац. Анчах темшён ѹәркепе тума ваккамац», – терә М.Игнатьев.

«Экономика тата Шалти ёссын министрвесим пёлхе рейд ирттерсе ваккән тата күрттәмән алкоголь сутакан организасиене төрсләп. Патшалаш стандартне тивечтермен эрехе тупса палләрт, айәплисене явал тыттарма ыйту лартәц», – терә В.Аврелькин.

Республика Пүсләхә предпринимательсene та сәмак пач. «Строймаш» АХО директоре Валерий Потапов ёс тухаçләхне кәске хушара б хута яхән ўстернине пёлтерсе төлөнчөр. Предприятире вай хуракансен үйәхри ёс үкци – 31 пин тенкә.

Маргарита Яшкова директор «Стомполимер» общество 3 ҹулта үкә ҹаврәнәшне 800 пин тенкәрен 24 миллиона ҹитерни бизнес пүсарма төллөв тытакан ҹыншән хавхалантарацан төслөхсеннен пёри пек туйнать. «Промэнерго» тата «Ротор» обществаңен директоре Анатолий Иванов производствана анләтматма չёр лаптак иләменин пирки пашарханса калар. Сергей Андрианов предприниматель төл хула власе 24 бизнесмена пёр кунта суту-илү вырәнәсөр хаварнине пёлтерч. Сәмак калакансем пурте ҹивеч ыйтусене хускатр. Республика Пүсләхә Экономика министрвинчен, Шупашкар хула администрацийенчен вәсene төплөн тишкерме ыйтр.

Юрий МИХАЙЛОВ

Техника спиртәнчен – эрех

Суд умне улттан тәрә: Ҫемәрлере пурәнәкан 45 ҹулти Сергей Киреев тата унан каварлашын үшкәнне кәнә 5 ҹын. Вәсene потребительсен пурнашын һәрушәрләхне тивечтермен продукци хатәлесе сүтнәшән айәпласац.

Алкоголь бизнесе туплашлә вәт – ҹакна шута илсе Киреев 2011 ҹулта икә арьынпа вицә хәрәрәмә яваштарса үшкән ѹәркелен. Вәсемпес иртә ҹулхи аван үйәхччене – право хурален органесен ҹиченесем саккунсар ҹак ёссе пүлчлен – спиртран эрех хатәлесе ҹынсени сутнан.

Ухтару ѹәркелен май төрлө ыйтава спиртлә 1,2 тонна шөвек туртса илнә. Уголовлә ёспе судпа химин 60 экспертизине ирттерн. Төпчөв вәрттән «бизнесменсем» техника спиртәнчен эрех хатәленине палләрт, ҹав спиртла յалара усә курац – ҹын пурнашын ҹывләхшән хәрушәктер.

Чукмарпа төрләх шырасан...

Ҫамрәксен үшкәнсем пёр-пёринпе тытәссиси ёләрхе час-часах пулатч, халь аплах мар пек. Комсомольски районенче вара пулна – ҹыншән суд умне тәмә тивет.

Следстви комитечэн Патәрьеңенчи пайе 17-21 ҹулсенчи 4 ҹамрәк төләшпе пүсарна уголовлә ёссе төпчесе пётерн. Патәрмак пёлтәхи ҹертме үйәхен 25-мәшнене ирхине Хирти Сәнтэр яләнчә пулна. Вырәнти каччасем төл хуларан яла күннә 6 ҹамрәк тапанн. Чукмарсемпех пулна та – 19-ти пёр յәкәтле пүсне ыйвәр аманталлах хәнен. Тепри та, ял ҹамрәк, сурналанн.

Тытәсу пүсаруцисенең пёри, 23 ҹултискер, судченең следстви киләштерсе ёсесе ҹамрәк кәмәлне палләртнике кура унпа ҹыншәнә ёссе үйәрәм производствара тишкер.

Мәншён ҹапаңы-ха? Төвенеш ялән ҹамрәкне ҹара илнә май ѹәркелен әсату каҷене хәрәнк икә ҹамрәк хирәчн. Ял каҷисем ҳайсен ентешен хутне көрсө чукмарсем յәтса пын...

Д.ПАВЛОВ.

Саламлатпәр

Чаваш Республикин Пүсләхән 2014 ҹулхи кәрлачан 16-мәшнече кәларна 2-мәш указәп киләшүлән ёсри ҹитенүсемшән тата нумай ҹул түрә ҹамәлла ҹыләнешен Ҙаваш Республикин «Етәрне районен «Ҙаваш Республикин хисеп грамоти» наградалан;

хореографи искусство енәп тунә тава тивечлө ҹысемшән тата пултаруләхри нумай ҹул түрә ҹамәлла ҹыләнешен Ҙаваш Республикин «Чаваш Республикин хисеп грамоти» хисеплә ят пан;

сывләх сыхлавәнчи тава тивечлө ҹысемшән тата нумай ҹул түрә ҹамәлла ҹыләнешен Ҙаваш Республикин «Ҫемәрлери территорисен пёлхе медицина центр» бюджет учреждениен врач-трансфузиологи Наталья Яковлевна ЕМЕЛЬЯНОВА «Ҙаваш Республикин тава тивечлө ҹысемшән Ҙаваш Республикин хисеплә ят пан;

массалә информаци хатәрсene атлантарас енәп тунә тава тивечлө ҹысемшән тата информации сферинчи ҹитенүсемшән Ҙен ҹул түрә ҹамәлла ҹыләнешен Ҙаваш Республикин «Границы» Издательство ҹурч» акционерсен үсә обществин информации пайен редактор Алексей Борисович МИГУНОВА, Чаваш Республикин «Ҙаваш Ен Наци телерадиокомпанийе» автономи учреждениен директорен ҹумне Юлия Викторовна СТРОЙКОВА «Ҙаваш Республикин культурән тава тивечлө ҹысемшән Ҙаваш Республикин хисеплә ят пан.

Пулам

Культура ҹулталаке үсәлч

Ҙаваш патшалаша оперпа балет театренче Чаваш Енре Культура ҹулталаке үсәлч май савәнәшлә мероприяти иртре. Унта ЧР Пүсләхә Михаил Игнатьев хутшәнч, ҹулталака ҹанәшлә ирттерме сунч.

Театрән иккәмеш хутенчи фойе отраслыти учреждениесе курав экспозицијесем хатәрлене, республика Пүсләхә, ува пынисем вәсемпес кәсәкланса паллашр. Ведомство тытәмәнчи артистсем республика ҹыннисемпес ханасене юрә-кәвәп саламлар.

Төплөнрх – ҹитес номерте.

Надежда СМИРНОВА

Общество институчесем пёлтерәшне ҹиреплетн

Чаваш Республикин Пүсләхә Михаил Игнатьев кәрлачан 16-мәшнече Ҙаваш Енри Этем, Ача тата Предпринимательсene прависене хүтәлекен уполномоченний сүтүнчән ҹамәлла ҹыншән. Ҫул ҹитнә тәләхсene хәтлә хваттере е пурәнмалли ҹуртла тивечтереси ҹултан ҹул лайхланса пырат. 2011-2012 ҹулсенче 579 тәләх хваттерлә пулна тәк, пёлтөр кәна – 455. Ашшә-амашен хүтәләсөр юлна ачасен шуче та чакса пырат. Ачана интернатран семье иллеси та лайхланн.

Предпринимательсene прависене хүтәлекен Владимир Иванов уполномоченний хальхи вахатра ҹамәлла ҹыншән. Ҫул ҹитнә тәләхсene ҹамәлла ҹыншән. Ҫул ҹитнә тәләхсene хәтлә хваттере е пурәнмалли ҹуртла тивечтереси ҹултан ҹул лайхланса пырат. 2011-2012 ҹулсенче 579 тәләх хваттерлә пулна тәк, пёлтөр кәна – 455. Ашшә-амашен хүтәләсөр юлна ачасен шуче та чакса пырат. Ачана интернатран семье иллеси та лайхланн.

Предпринимательсene прависене хүтәлекен Юрий Кручинин уполномоченний ҹыншәнсем 80 проценчә ёс тавакан влас органесем ыйтава вахатра татса паманнипе ҹыншәннице ҹиреплетн. Ӯшәнәва килнисенчен ытларахашне хваттер-пурәнмалли ҹурт ыйтәвә кәсәклантарат иккен.

Ачасен прависене хүтәлекен Вячеслав Рафинов уполномочен-

■ А.СТЕПНОВ

ҮЙТУ

Төп документсем

? Паспорт – Рацей гражданесен төп документч. Төрлө чёнёлх пурнача көрет т... Көхөн та пёттерёш чакать пуль. Кун пек төслөх халых пурнашёнче сахал мар пулн. Малтан кирлэ шутланн сахал мар документ каярахпа пारаха тухн. Ҫаван пеккисенчен палларахисем пирки каласа кэктарсамар.

В.ОСИПОВ.
Вэрнар районе.

1932 ҫулхи раштаван 27-мёшёнче ССРТа пёрлехи паспорт тытамне ҫиреплетн. Совет гражданесен пурнашёнче паспорт Ҫес төп "хуплашка" шутланман. Ёс көнеки, парти билеч, ытти документ та пёттерёшл пулн.

Совет правительства ёс көнекисене пёрремеш хут 1919 ҫулта көртн. Граждан варчи хысчан вайл Ҫын камне ёнентерекен хайне евэр хут шутланн. Ҫапах та ҫак документтан "суралн күнө" – 1938 ҫулхи раштаван 20-мёш. Ун чухне правительстван "Ёс көнекисене көртесси ҫинчен" ышшаннавне ҫиреплетн. Ҫав вайхтра 16 ҫул тултарн кашни гражданинан ёс көнеки пулн.

Комсомол е парти билеч документсен хүшшинче чи малти вырэнта тан. Вэснене туртса илин е ҫухатни малашнхи пурнаш Ҫине хөрс лартнипе танах шутланн, мёшн тесен произвоство, администраци апарачэн ертүсисене КПСС е ВЛКСМ чле-

нёснене кана суйланн. Комсомолецсемпе коммунистсем парти билетне күс шарчи вырэнне хурса урана. Таван ҫер-шыван Аслы варчин паттэрсэн пул шатарн партибileчсем музейснече уранащ. Ҫынсем сут малашлаха ёненн, идеалшан пурнаште шеллемен.

Сары төслө пёчек көнекене – "Призыв участокне көртце ҫырни ҫинчен калакан свидетельствана" – 17 тултарн мён пур ҫамрка пан. Мёшн тесен хөрсемпе коччасем обязательнай үйркепе ҫар ретне тами /ҫар уставне, граждан оборонин меслечснене вэрентн/ хатэрлен. Таван ҫер-шыв хүтэлевчине ҫарта свидетельство вырэнне ҫар билеч пан.

Хальхи ҫар билечн аналогн – хэрлэ армеец көнекине – 1941 ҫулхи раштаван 7-мёшёнче Ҫес ҫиреплетн. Үнччен маларах ҫа тулажнч пёччен ҫүрекен хэрлэ армеец камне ёнентерете ятарл тимэр паллапа /ун Ҫине ҫар

сыннин подразделени списокчни номерне паллартн/ ус үрн.

ССРТа профессионал ҫыр ҫыннисен паспорт пулман. Ун вырэнне офицер удостоверенийн – ус үрн. Ҫак документ паспортона та хакларах шутланн. Ана ҫухатни хөс-пашала сухатнипе танах пулн, уншан головл майпа явал тыттарн.

Общество организацийн членесен удостоверенийн. Кун пекки Совет Союзене нумай пулн. ДОСААФ, Хөрлө хөреспе Хөрлө ҫурма уяах обществи, Сунарсасемпе пулласен пёрлэх, ОСВОД т.ыт.т. Уйр-макс сумлисем – ДОСААФ тата Сунарсасемпе пулласен пёрлэх. Пёрремеш организаци ҫар специальноне е водител правине алла илме май пан. Иккёмшнчн члене тани хөс-пашалла пулма пулшн. ытти пёрлэхсен усси пулман, вэсн пысак взнос пустарнипх ҫырлахн. Ҫаванпах салтакснене икө организаие кёмө Ҫес ирек пан.

ХУРАВ

Электрон вулаваш аталаанать

? Чаваш наци электрон библиотекине туса хурас енёпе ҫёслени ҫинчен илтрэм. Мён пур документа, көнекене цифра Ҫине күсарёс-и? Е коллекции суйласа илнисем кана көрёс-и?

Н.ТИМОФЕЕВА.
Шупашкар районе.

Нац электрон вулавашэн проекч федерации "Рацей культури" тэллэвлэ программипе килешүллэн пурнашланать. Рацей патшалах библиотеки, асэнн проектан авторесенчен пёри, 2012 ҫулта ЧР наци библиотеки сённө "Чувашка" электрон коллекции ырласа ышшанн, ана нац электрон библиотекине /НЭБ/ көртн. Проекта пурнашласа вулаваш 50 документа /пётэмпе ҫиче пине яхан страница/ цифра Ҫине күсарца НЭБа пан.

2013 ҫулта РФ Культура министерсти библиотека "Чувашка" коллекции აсчахсен Чаваш Ен тата кунти халых пирки хатэрлен тэпчевёсемпе пүнлатма сённине ырланн, ҫеснене пурнашлага 320 пин тенкэ үйрн. Ҫапла майпа вулаваш Чаваш патшалах гуманитари აслалхане институчён აсчахсен ҫырвэсэн 107 томэн тата Хусан Император университе ҫүмэнчи Археологи, истори тата этнографи обществин 93 статийн электрон копийснене хатэрлен.

2014 ҫулта федерации "Рацей культуры" тэллэвлэ программипе килешүллэн Таван ҫер-шыван Аслы варчи вайхтарнчн /1941-1945 ҫулсн/ республикара тухса тань пичет ҡаларымсэн электрон коллекции үйрелсэн.

Кунсар пүснэ Б.Н.Ельцин ячёлл Президент библиотекипе Чаваш Республикин Правительствн килешвэспе 2012 ҫулта тавра пёлү ытвэсемпе ҫырн хайне евэр тата питё хакла 835 статьяна цифра Ҫине күсарн.

Электрон формата ышшанисен шутёнче – патшалахн тата праван 1791-1945 ҫулснчи историйн документчесем; Н.Ашмарин, Н.Золотницкий, В.Магниций, В.Собоев тата ытти тэпчевё ҫёслесем; Хусан көпёрнин адрес тата спрвка көнекисем; уес земство управисен тата пухвэсэн документчесем.

Нац библиотекин ҫченесем цифра Ҫине күсармалли көнекене республикар төрл учреждени-организаци – Патшалах истори архив, Көнеке палати, Чаваш патшалах гуманитари აслалхане институчён, Чаваш наци музей, ЧПУ тата ЧППУ აслалах библиотекисем – фончесене суйласа илн.

Цифра Ҫине күснэ документчесем нац электрон библиотекин пёри пайе тата чаваш тата Атэлси халыхесен социо-экономика, культура, истори аталааннавне тэпчевёлли никес пулса тарац. Электрон ҡаларымсемпе ЧР нац библиотекин электрон вулав залэнче паллашма пулать.

Ҫут ҫанталака упрад

? Ҫут ҫанталака варагансен киревсөр ҫёслесем пирки хайварт аята тата мёнле майпа пёттерме пулать-ши?

А.КОРНИЛОВ.
Ҫерпү хули.

Рацей Федерациин Ҫут ҫанталака ресурсесен тата экологи министерсти "Пирэн Ҫут ҫанталака" патшалах информаци тытамне ҫёслеттерсе ян. Карас телефонёнчи хушам тата "Пирэн Ҫут ҫанталака" сайт үйрекене пасни пирки вайхтара пёттерме май парать.

Тытам ҫак мелле ҫёслет. Ҫын Ҫут ҫанталака, тавралаха вараган тэслэхе /саккуна пасса ҫуп-ҫап тан/, вайхман касни, каяшснене тан/, асархасан карас телефонёпе ўкерсе илт, картт ҫинче унан вырэнне паллартать, кескен ҫырса кэктартать. Модераци хысчан электрон заявкана Росприроднадзорн регион управленине, Рацей Федерациин субъекчэн влаш органне е муниципалитет пёрлешвн паша тухма ярса парасц.

Территорие үйлары хайтая каяшснене тан/, асархасан карас телефонёпе ўкерсе илт, картт ҫинче унан вырэнне паллартать, кескен ҫырса кэктартать. Модераци хысчан электрон заявкана Росприроднадзорн регион управленине, Рацей Федерациин субъекчэн влаш органне е муниципалитет пёрлешвн паша тухма ярса парасц.

Каларама Валентина БАГАДЕРОВА хатэрлен.

Үрә камаллисем ышлә

? Чаваш Енре волонтер ышлә-и? Вэснене мёнле мероприятие не хутшанац?

И.ИВАНОВ.
Канаш районе.

Чаваш Республикинч 42 пин ытла волонтер ҫёслет. Ку Чаваш Енре пурнанкан мён пур ҫамркан 15 проценч үчхл. /Танаштарма: 2012 ҫулта – 11 процент; 2011 ҫулта – 6,4 процент.

Чаваш Енре волонтересем төрл шайри мероприятиесене хастар хутшанац. 193 ҫын Хусанта иртн Пётэм тёнчери XXVII ҫуллахи Универсиада пулн. Икё

ҫамркан II "Доброфорум" ыр камаллах форумэнче республика чынне хутшлен.

17-эн "Доброволец Чувашии – 2013" ҫамрка конкурсне хутшанн. Ҫентерүс – Рацей патшалах социалла университеэн Шупашкарти филиал студенч. Регионсен хүшшинчи "Эка" экологи общество организаиян Чаваш уйрэмэн ертүсн ҫуме Станислав Трофимов.

450 волонтер "Ман хысчан чуп", "Команда 2018", "Үрә камаллах технологий" федерации проекчесене хутшанац.

«Хыпар»

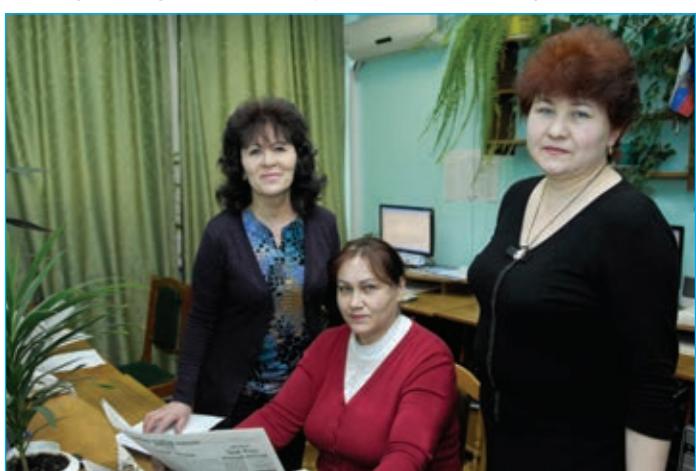
• Ёс күнө директор-тәп редактор А.Леонтьев планерка иртініле пұсланат.

• Күлтүра пайён редактор Н.Смирнова сәнә номер валди қәнә хыпарсем ыйтса пәлет.

• Социаллә пурнаста вәренү пайён редактор Е.Иванова, В.Багадерова корреспондент, хроника тәмәр корреспондентсем пайен редактор Р.Власова сәнә статьясын хатерләп.

• Ал қызысуне наборлакан операторсем – А.Волкова, М.Андреева, Н.Щербигина.

• Э.Иванова корректор, система администратор Н.Иванова, явлай секретарь – техника центр пұслях Ф.Чернов, И.Данилов корректор материалсем мәнле вырнаснине тәрәспесе.

Роза ВЛАСОВА.
Г.ВЕРБЛОУДОВ сән ўкеркесем

Директор-тәп редактор А.Леонтьев, С.Павлов, Г.Максимов тәп редактор үзүмсем, «Чаваш Ен» ИПК типографи гендиректор В.Чемеров, тәп редактор үзүм М.Арланов «Хыпар» хасатан корреспондентсем канашлашы.

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

«Хыпар» Издательство ңурчөн кәларәмәсен пәр күнө

«Хресчен сасси»

Хамәрән куна планеркәран пүслатпәр. Унта кирлә ыйтусем сүтсе яватпәр, тәллев-сем паләртатпәр, хацата кәсәкләрх тума тәрәшатпәр.

Хацатри материала корреспондент хат-әрләт. «Хресчен сасси» вәсем виççен. Журналистән ёштәрре тәрәшат вәл. Унтан редактор, директор-тәп редактор аллине лекет. Вулакан патне ңитичен темише алә витәр тухать ёштәр кәларәм.

■ Валентина ПЕТРОВА

• «Хресчен сасси» хацат ёшченесем.

«Тәвән Атәл»

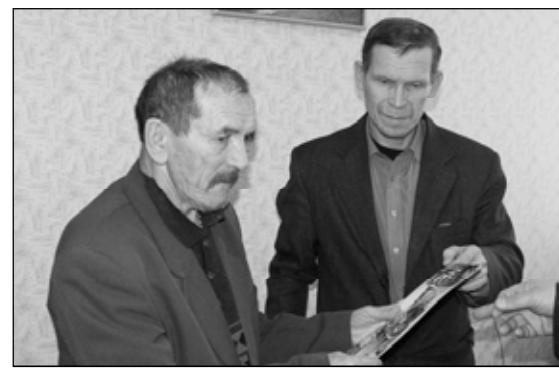

• В.Кошкин корреспондентта А.Тарасов ре-дактор.

«Эпө – Хусан тәрәхенчи чаваш. 1957 үзүлә тухса кайнә ялтан. Чавашсем үзүк эпө пурнанкан ңерте. Тәвән чөлхене манас килмest. Җавәнпа яланах ңырәнса илетеп «Тәвән Атәл». Ку ѹәркесем Смоленск областинчи Холм-Жирковский районенчи Канютино станцире пурнанкан Раиса Михайловна Парфентьева ңырәвәнчен. Пирән журнала ңер-шыван тәрлә кәтесөнче ңапла кәмәллә вулани, кәтни, паллах, хавхалантарат. Журнал чавашра чаваш чунне упрама пулашат пулсан, эпин, халәха вәл кирлә.

■ Арсений ТАРАСОВ
редактор

«Капкән»

• Н.Теветкел поэт /сулакайри/- «Капкән»нән ха-тар автор.

Паян каллех редакции авторсем көрсө тухрәc. Җене материалын сүтсе яврәмәр. Иккәлен-местеп: ңитес кәларәм та вулакан кәмәлнә каятх.

«Капкән» – халәх юратакан журнал. Вәл яланах халәхпа пәрле пулнә. Пурнәри ңитменләхсемпә көрешнә. Халә тә ңак ѹәркене тытса пыратпәр.

■ Николай ПЕТРОВ
редактор

Коррупцишән ңул хупă

Республика прокуратури коррупципе көрешес енәпес 2013 үзүлә мәнле ёсленине пәттәмләтнә. Курәмлә кәтартусем пур.

Патшаләх тата муниципалитет службы, коррупципе көрешесси ңинчен калакан саккунсene пур-нәсланине тәпчесе ирттернә прокурор тәрәслевесем саккуна пәснин 3,1 пин үтла тәсләхнә тәрә шыв җине кәларәм. Җавна май 903 представлени ңырә, вәсene тишкөрse 904 җинна дисциплина енәпесе явл түттарнә. Саккунсәр право акчесем тәләшпе 630 протест хат-әрләнә, 146 җинна адми-нистративлә майла явл түттарнә. 57 материала уголовлә ёс пуса-рас ыйтава татса пама следстви органесене янә, вәсene тәп-

хурса 51 уголовлә ёс пусарнә.

Пәлтәр республикан прокура-тура органесем вырәнти хәй ты-тәмләх тата патшаләх власән органесенче 625 үтла тәрәслев ирттерсе асәннә сферәра саккуна пәснин 1060 тәсләхнә тупса паләртнә. Шалти ёссең, Ял хүсәләх, Финанс, Строительство министер-ствисенче, Суд приставесен служ-бин управленинч, Пенси, Соц-страх фончесенче, вырәнти хәй ты-тәмләх органесенче, ытти ты-тәмра тәрәслевесем ѹәркеленә. Шел те, нумайшәнче ёслекен-сем тупашсемпә тәкаксем, пурләх

синчен кәтартусем парас тәләшпе саккуна пәснине паләртнә. Со-трудниксем үтларах чухне хәйсен мәшәрәсен пурләхшепе ңырханә кәтартусене ңырмасшә – ңер-лаптәкесене, хваттерәсене «ман-са хәварацшә». Җавна май долж-ноци 15 җинна дисциплина ен-әпес, 1 җинна пурләх тәләшпе явл түттарнә.

Тәсләхрен, Җене Шупашкар прокуратури асәннә хулари налук инспекцийән пусләхшепе ячәпе представлени ңырә. Унта 4 слу-жащи хәйсен справкисенче мәшә-рәсен ңер-лаптәкесем пуррине, транспорт хат-әрне сутса тупаш илнике кәтартман.

Муниципалитет службиче

ңыважх тәвансем ёсленә тәсләхсем пулнә. Сөнтәрвәрри райадмини-

страдийән экономика пайен спе-циалист-эксперчә интересен хи-рәслевне сирес тәләшпе мерә-сем ңышаман. Ку унан ашиш ңер-сумалли үзә аукциона хут-шанса унта ңөнтилгепе ңырханә. Җавна май Сөнтәрвәрри прокура-

турин ңак тәсләх пирки тивәслә информаци пама тивнә, айапа кәнә сотрудник дисциплина ен-әпес явл түттарнә.

Кунашканлине республика про-

куратури ЧР Стройминенче та-

Кәчалхи ңырәнтару савәнтарчә те, тәләнгерчә те: «ЛИК» журнала 1-меш үзүлә үлсә тәмашкән ңер-шыври 60 үтла хулара ңырәннә! Астәрханпа Махачкалара, Краснодарпа Иркутскра, Петербургпа Тобольскра... Аякра пур-нанкан вулакансем әстан пәлнә пирән журнал пирки? Почта ңуртне ўркенмесөрх ңитсе ңырәнас кәмәлә мәнле ңуралнә? Эпир пичетлекен сәвә-калава кәмәлләш-ши е Чаваш тәрәхенчи үнер аталаһәвәпе кәсәкланацшә? Мән тесен те хуравә пәрре: пәр-пәринчен пин-пин ңураңма пур-натпәр пулсан та пире пурне те күлтүра пәрлештерсе тәрат.

■ Ирина МИТТА редактор

«Тантәш», «Тетте», «Самант»

• Ача-пәча кәларәмәсен түслә ңышш.

Чаваш комсомолен ҆еңши յачәллә преми лауреач «Тантәш» хацат хайен тивәнне туллин пурнәсать. Чаваш ачин пурнәсне, унан шуҳаш-кәмәнне, ѡмәт-тәллевне май килнә таран анлән ңутатма «Тантәш» ёшченесем кашни кун тенә пекех ңул түттарнә. Хаш чухне ял, хула шкулесен вәренекенесем Шупашкара килсен редакции көрсө түхмасәр каймасш.

҆аң күс пек тапса тәракан вай-хаватлә пирән ңышш кәсән ңулхи ачасем валли тәрлә тәслә «Тетте» журнал та кәларса тәрат. Аяра пәчәккисем хаплласах ңышшанни пирәнне татах та хавхаланса ңер-шыван түттарнә. Районенчи, хуласенчи шкул ачисем үшкән-үшкән ңырәнни та ңакнан түттарнә. Кәларәмәсене ңампәк вулакан оратни тав сәмәхенч та хакләрх.

■ Владимир ФЕДОРОВ редактор

«Самант» көрекинче ңампәкхан ңутарләх-асамләх ңунат сарать. Яш-көрәмпес хөр-упраца журнал чаваш тәнчин кәтреңепе паллаштарать, кәмәл-сипет ңыттәвәсне та-манса каймасш. Хастар та тәрәшуллә ңампәкхан каласа кәтартма яланах хапл. Вәсен ңитенәвәсем ыттисемшән тәсләх. Журнал түсесен ашшә-амашне та асра тытать. Асларах пусамрисем валли материалсем пичетләт. Ңапла вара тәвән халәх әс-хакалнә, ѡмәрсөн опытне, аслисен әс-тәнне ңампәкхан патне үлсә ңитерет.

■ Владимир СТЕПАНОВ шеф-редактор

■

чәртек строительство объектесем проект документации тивәттерни ңинчен калакан пәттәмләтү парсан интересен хирәсөвә пулма пултарасси пирки хайен пүләхнә асәрхаттарман.

Интересен хирәсөвә пулма пултарасси ңине алә сүлнине ЧР Пурнамлә ңурт-йөр инспекцийәнче та тупса паләртнә. Кун пирки республика прокуроре представлени тәратнә ңурчөн инспекцин 6 ёшчене дисциплина енәпес явл түттарнә.

■ Валерий МИХАЙЛОВ,
ЧР прокуратурин пай прокурор

Ас тăвам

Палăка тирпейленĕ

• Ёсре палăрнисене - асăнмалăх парне.

**Фашизма çéнтернĕренпе вун-вун çул хыça юлчë ёнтë. Фронtran таврă-
найман ентешесене ял-йыш ёмĕрех асра тытать.**

Тăван çер-шывăн Аслă вăрçин-
че пуç хунă паттăрсене асăнса
Канаш районенчи Шăхальте лартнă
палăка та ял çыннисен пăхса
тăрăççë, ёна çенетсе тирпей-илем
күнĕ, тавралла карта тытнă.

Палăртнă кун кунта ял çынни-
сен, ветерансен пухăннă. Район
администрацийен пуслăхне Владислав
Софронова, республикари

çар комисариачĕн Канаш хулипе,
Тăвай тата Канаш районенсемпе
ёслекен уйрăмĕн ёçченне Андрей
Наймушина ўшшан кëтсе илнë.

Владислав Васильевич Шăхаль-
сем палăк территорине тирпейле-
ме йышпа хутшăнни ўтти ялшан
ырă тĕслĕх пулнине палăртнă.
Пархатарлă ёсре хастарлăх кă-
тарнă ашшепе ывăлне, Робертпа

Радислав Родионовсене, район
администрацийен Тав хүчёпе чыс-
ланă. Митингра Кăшнаруй ял
тăрăхĕн пуслăхĕ Алевтина Васильева,
ветерансен канашен пред-
седателĕ Альвина Иванова, юсти-
цин отставки аслă канашчи
Роберт Родионов, унăн ывăлĕ
юстици подполковникĕ Радислав
Родионов, Николай Родионов
вăрçă ветеранĕ, хăнасем сăмах
каланă. Владимир аттепе Надеж-
да матăшкă вăрçăра вилнисене
асăнса кĕлĕ тунă.

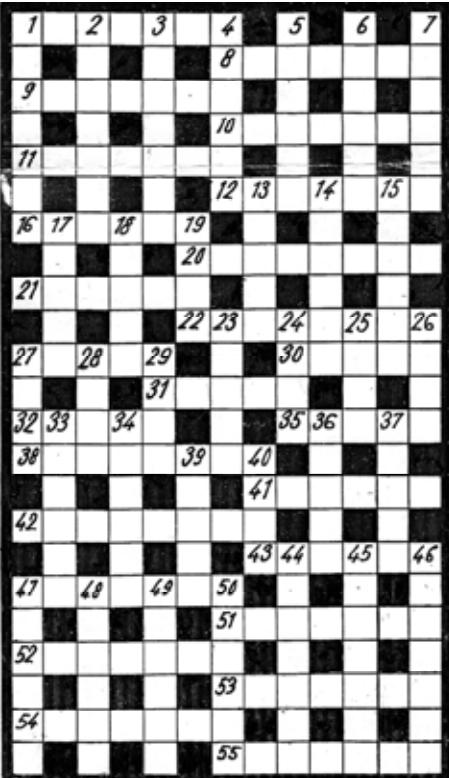
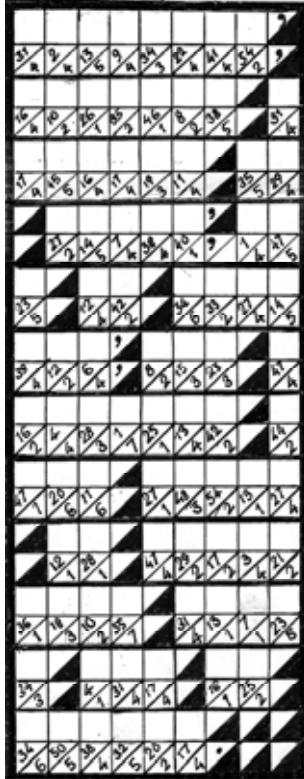
Фронта Шăхальтен 126-ăн кай-
нă, 58-шĕ çеç чĕрĕ юлнă. Халĕ
ялта 4 салтак арăмĕ, вăрçă
ветеранесем Филипп Алисеевпа
Николай Родионов пурăнаççë.
Следстви комитечĕн ёçченесене
вăсене хаклă парне панă, укса
парса пулăшнă. Районти ял тăрă-
хесен тĕп культура çурçë çумĕн-
чи «Ентешесем» ансамбль вете-
рансене илемлĕ юрă-кĕвĕпе чун-
черице тыткăнланă.

Тĕл пулăва хутшăнисем çапаçу
хирĕнчен таврăнайманисене
асăнса пĕр минут шăн тăнă.
Алексей Мурзуков янраттарнă
«Офицеры» юрра хăнасем ура
çине тăрса итленĕ.

■ Виталий АЧЧА

Сăмах каçмăш-криптограмма

Юрий Фролов /Шупашкар/ хатĕрленĕ

Тĕрĕс хуравласан сулахай ёнчи
криптограммăра Н.В.Никольский
«Хыпар» хаçатра /10 №, 1906 ç./
çырса кăларнă «Пирён чĕлхе»
статьяри ѕёркесене вулама пу-
лат. Асăрхаттарни: числительни
хисеп сăмахсен номерне, знаме-
нательни хисеп сăмахри хăш сас
пăллине имеллине кăтартаççë.

Сылтăмалла: 1. Н.В.Николь-
ский çуралнă ял. 8. Килти выльăх
пуçёнче мĕн пур? 9. Хушса
аăлантарса памалли пулăшу сă-
мăх. 10. Трубина Мархи чи
витĕмлĕ калавĕсенчен пĕри. 11.

Амazonка юхан шывĕн юпли. 12.
Чăвашсен гĕрримĕш романĕ. 16.
«Сёве Атăла юхса кĕрет» роман
авторĕ. 20. Алла Пугачева шă-
рантаркан юрă. 21. Чăваш поэчĕ
посевденим вырăнне илнë ѿсент-
тăран. 22. «Кураксем вĕçсе
килчĕç» ўнер ёçĕн авторĕ. 27.
Чăваш фольклористикин тĕпче-
вĕci. 30. Пионерсен пулнă, ле-
тчиксен халĕ тă пур. 31. Килти
пир тĕс. 32. Салтаксем тăшма-
на хирĕç паттăрла ўткăнни. 35.
Чăваш шăвăлни. 38.

Хураñlä вырăн. 41. Степан Ра-
зин çаренчи чăваш çар пуçе. 42.
Курил утравĕсенчен пĕри. 43.
Вырăссен ача-пăча писателĕ. 47.
Уяв. 51. Ювелир ёçене хаклакан
сăмах. 52. Э.Казакевич романе-
чни сăнар. 53. Хими элеменч,
металл. 54. Атлантика океанне
Намибирен юхса тухакан шыв.
55. Строительство хутшăн.

Анаталла: 1. Н.Теветкелĕн сă-
вăлла трагедийĕ. 2. Çак пахча
çимĕç итальян чĕлхинче ўтлăн-
пан улми тенине пĕлтерет. 3.

Сăмах каçмăш-криптограмма тупсăмĕсем

тăрă, эха çыxтарсан ишнине xăvăcăm, xăbăcăm, xăbăpăh янăхăпе ан мăхăп, эха ан çыx-
H-B-HinkoNICKEN: «KhabaCem», xăbăpăh янăхăпе ан мăхăп, эха ан çыx-
KPNMNTORPAMMA.

49. KOKARY. 50. KOKHYP.
40. PUNIR. 44. Aapodyc. 45. JIahnroe. 46. Peakrop. 47. Teprop. 48. Acmar.
Akap. 29. Tyah. 33. Typhnd. 34. Kalmag. 36. Apkan. 37. Pneka. 39. Cytn.
Xpmab. 19. Haçp. 23. Apma. 24. P3an. 25. Cenm. 26. Boşa. 27. Onax. 28.
6. Kanpar. 7. Baehr. 13. Ahra. 14. Ahraabe. 15. Jihahon. 17. Yixem. 18.
Amara. 1. «Kipnemere». 2. Tounrop. 3. Popama. 4. Gmazat. 5. Anhore.
Xyphacab. 41. Nckebe. 42. Oherotar. 43. Lanrap. 44. Tlaphagnk. 51. Orpar.
ka. 52. Tpabrnk. 53. Ko6aprt. 54. Omaypoh. 55. Pacbrop.
Chitămara: 1. Kyunapra. 8. Mampaka. 9. Pemapka. 10. Xahapah. 11.
Marenpa. 12. Tabanra. 16. Typhax. 20. Arpenehno. 21. Nenepe. 22.

Саккунлăх

Строительствана чарса лартнă

**Санитари хутлăхен зонинче нумай хваттерлĕ çурт çеклеме юрать-и?
Хуравĕ строительство организацийесемшĕн кăна мар, ахаль
граждансемшĕн тă интэрслĕ.**

Федерации халăхан санитари-
пе эпидемиологи лару-тăрăвĕ
çинчен калакан саккуннепе килл-
шуллĕн хула-ял тăрăхесен строи-
тельство нормативĕсене, терри-
ториие планламалли схемисене
хатĕрленĕ, тĕрлĕ объектынна-
тарассипе, вăсене санитари хут-
лăхен зонисене палăртассипе
çыхăннă ыйтусене татса панă
чухне санитари правилисене пă-
хăнмалла. Объектсене проектлас,
тăвас ёçшĕн явалă граждансем,
предпринимательсем, юридичи
вăйĕнчи тăтăмсем санитарипе
эпидемиологи требованийесене
пăсни е çав требованисене пă-
хăнмă май çукки палăрсан асăннă
ёçсene пурнăçлассине е çак ёçсем
валли укça уйăрассине вăхăтлăх
е туллин чарса лартма тивĕс.

РФ Хула тумалли кодексен 51
статьин 2-мĕш пайĕпе ки-
лĕшүллĕн капиталлă строитель-
ство объектесене тăвассине, ре-
конструкцилессине строительство
пушармалли ирĕк илсе пурнăçла-
малла. Шупашкарти Калинин районен
прокуратури ЧР Стройминен,
Роспотребнадзор управленийен
специалисчесене явă-
тарса тĕрĕслев ирттернĕ май
«Алза» ООО тĕп хулари Соляно
тăкăрлăкра 4,6 пин ытла тăваткал
метр ўшăннакан çér лаптăк

чинче нумай хваттерлĕ çурт хă-
партма тытăннине палăртнă. Анчах
çér лаптăк хуцине строите-
льство пушармалли ирĕк панине ёнен-
терекен кăтартусем Шупашкар ад-
министрацийен архитектурăла хула
тăвас ёç управленийенче çук.

Строймин панă информаци
тăрăх - «Алза» ООО асăннă
вырăнта 9 хутлă пурнăмалли çурт
çеклеме тăратнă проект докумен-
тацине тишкернă хыççăн строите-
льство тăвассине хирĕçлекен
пĕтĕмлĕтү хатĕрленĕ. Çакна асăн-
нă лаптăк «Букет Чувашии» АУОН
санитари хутлăхен зонинче выр-
нашипе сăлтавланă.

Тĕрĕслев кăтартăвсene тĕпе
хурса район прокуратури «Алза»
ООО директорĕ тĕлĕшпе ирĕк
илемсĕрех капиталлă строите-
льство объектесене тăвассине
пушармалли ирĕк илсе пурнăçла-
малла. Шупашкарти Калинин районен
лаптăка тивĕсلى ирĕк иличен
строительство ёçсene чарма
тытса тавăс тăратнă.

■ **Александр ТОЛСТОВ,**
**Шупашкарти Калинин
районен прокурор**

«Çулталăк çынни» – Николай Угаслов

**Красноармейски районенчи «Ял пурнăçĕ» хаçат вулаканесем палăрта-
кан «Çулталăк çынни» ята 2013 çул кăтартăвсene «ТУС» акционерсен
хупă обществин генеральни direktorĕ Николай Федорович Угаслов
тивĕснă.**

Ана Трак тăрăхене пĕлмен çын çук. Вăл ертсе пынисе пĕлтĕрхи
çértme уйăхенче Красноармейски ялĕ çывăхенче строительство
керамикин «КЕТРА» завоче хута кайрĕ. Халĕ кунта çулталăкра 60
миллион шуткă керамика кирпĕч тата хушма майпа пысăк
технологиллĕ керамика кăлараççë.

Н.Ф.Угаслов 1952 çулта Тутар Республикинчи Çĕпрел районенчи
Хула Çырми ялĕнче çуралнă. Шупашкарти аслă пĕлї илнë,
стройкасече тĕрлĕ должностра вăй хунă. «ТУС» АХОна 2001 çултанпа
ертсе пырать. Вăл - ЧР Патшалăх Канашен депутатч, ЧНК президенч.
В.ДАНИЛОВ.

Спорта аталантарма - 97 млрд

**Раççey Правительстви «Raççey Федерацийенче 2016-2020 çулсене
физкультураЭ спорта аталантарassi» федерацин тĕллевлĕ программин
концепцине çирĕплетнă.**

Ана пурнăçлама 97 млрд тенкë /73,98 млрд - патшалăх укци, 18,9
- регионсене бюджетесене, 4,5 - хушма çăл күçенчен/ уйăрĕç. Программăпа килл-шуллĕн çér-шывра спортан 352 объектне тума-
палăртнă. Çér-шыври пĕрлештернĕ командăсене Олимп тата
Паралимп вайиисене хатĕрленимешкĕн вĕренүпе тренировка центр-
сем ёçлеме тăтăнĕç. Çавăн пекех федераци шайĕнчи 5 база хута
кайр. Ачасемпе çамрăкен 200 спорт шкулне искуствăлла майпа тунă
футбол уйăсемпе тивĕстеррĕç.

Тĕллевлĕ программăпа Çавăш Енри спорт инфратытăмне аталан-
тарма та укça-тенкë уйăрнă. Унчченхи пекех тĕп вырăнта - кивĕ
объектсене çенетесси тата хальхи ўшши керменсем тăвасси. Унпа
килл-шуллĕн Шупашкарти çывăхенче биатлонсăсене тата
ухăçсене хатĕрлекен центрсем хута каймалла.

А.АНДРИЯНОВ.

Пирĕннисем - виçсемĕш

**Тюменьри «Çépĕр мерченĕ» спорт центрĕнче çér-шыв биатлонисчесем
Raççey кубокне çéñse иллесишĕн ăмăртнă. Турнирта Çавăш Ен
спортоменесене тăнă.**

Шупашкарти Олимп резервĕсен ятарлă 2-мĕш спорт шкулĕнче
асталăхă туттакан 23-ри Павел Охотников уйăрм чупура виçсемĕш
вырăн ўшăннă, унăн юлташĕ Евгений Петров /биатлонистен
тренер - Геральд Салдимиров/ дистанции пиллекмĕш вăлĕнен. Çавăн
пекех Raççey спорт мастересем арçынсене эстафетинче пухмача
«бронзăпа» пуйялтăнă. Пултаруллă спортсменсен ку пĕрремĕш
çитĕннĕвĕ мар: Павел Охотников - çér-шыв ăмăртăвĕн кĕмĕл тата
бронза призерĕ, Евгений Петров Европа чемпионатĕнче иккĕмĕш
пулнă, тĕнче ăмăртăвĕнче çенетернă.

А.МИХАЙЛОВ.

Курав
«Төрө тёнчи»
пустарчे

Чаваш төрри тесенех Васлей Давыдов-Анатрин ҹак йөркисем аса килесе:

Мөнлө хитре чаваш төрри, –
 Унта ыңсан хөрү чёри,
 Яш-көрмөсөн паха парни,
 Җөр-шыв – анне ҹунат сарни.

Мөнле пүян чаваш төрри, –
 Унта пин-пин ҹулсен йөрри.

Ҫак ҝүнсөнче республика Халәх пүлтаруләх ҹуртөнчи «бх7» галерейәра уҫална курава төп хулари Ҫеңпөл Мишиши ячләә Ҫемье вулав центрә ҹүмәнче ёслекен «Төрө тёнчи» клуб никәсө ҹинче йөркелене.

Асәннә клуб 2009 ҹулхи ака уйәнчө чәмәртәнә. Үнән пуса-руси – чаваш төррин ӓсти, ЧР күлтурән тава тивәслә ӓчене, Раҫәй халәх маңтарә Валентина Минеева. Төрө ӓстисен ертүи – асәннә центр ӓчене Надежда Кузнецова.

Халхы ваххәтра клуб төрлө ҹулти ыңсане – шкул ачисенчен пусласа пенсионерсем тараанах – пәрлештерсе тарьять. Ертүи тарьушләхнә, правурләхнә кура клуб членәсем төрлө курава хутшанацә, малти вырәнсөнә ыышанацә. Сәмахран, Наталья Александрова Пётрә Раҫәйри «Рүс ӓстисем» XIX конкурса 3 степень диплома тивәнә, Ирина Бутусова вара «Җөр пин төрө ҹөршүвәнче» конкурса 3 степень лауреат пулса тান.

Төрө ӓстисем пүлтаруләх, тавра курәма ўстерсе пырасине төп вырәна хурацә. Ку енәпе күлтурә, ӓсләлә ӓченесемпә татташах төл пуласе. Професси төләшчөн вәсene Раҫәй халәх промыслин ӓсти, ЧР күлтурән тава тивәслә ӓчене Евгения Жачева пулаша пырать.

Куравра – чаваш төррипе эрешләсе илемлетнә капәр тумсем, масмаксем, ал шәллисем, сәтел ҹиттисем тата ытти те.

■ **Надежда ГЕОРГИЕВА**

УСЛУГИ

13.Бурение колодцев, скважин, **установка** опор ЛЭП; **к/кольца**, бордюры, **брускатку**. Д-ка. Т.: 8-965-685-89-75, 89276689696.

25.Установка забора из профлиста, сетки-рабицы, секции ворот /распашные, откатные, автоматика/. Гарантия. Тел. 8-917-651-80-57.

32.Алкогольная и табачная зависимость. Запой, похмелье. Анонимно. Консультация бесплатно. С 8 до 13 ч. А.: Чеб., пр. Ленина, 56. Т. 552733. Лиц. ЛО 2101000928 МЗ СР РФ от 13.09.13 г. Имеются противопоказания, проконсультируйтесь со специалистом.

34.Замена котлов, насосов, счетчиков, тенов. Т. 8-927-841-71-94.

51.Бурение колодцев: скважин; **кольца колодезные** высококачественные. Доставка. Тел.: 8-927-847-71-43, 8-937-379-00-80.

152.Бурение скважин на воду. Т. 8-960-302-12-93.

160.Бурение колодцев, углубление; **продажа и доставка** ж/б колец. Т. 8-905-343-42-07.

257.Лечение алкогизма, табакокурения. Т. 8-927-667-33-68. Лиц. 5001001230 от 8.06.2007г. Имеются противопоказания, проконсультируйтесь со специалистом.

**Факс: /8352/ 28-83-70.
 E-mail:hypar2008@rambler.ru**

реклама

ПРОДАЮ

1.Качественную фабричную **МЕБЕЛЬ** по доступным ценам: стенки от 7900 р., прихожие от 3600 р., шкафы от 3300 р., комоды от 2300 р., столы от 1000 р., кровати от 4000 р. **Доставка**, сборка. Скидки, рассрочка. Салоны «Express Комфорт»: м-н «Экспресс»; вещ. рынок «Ярмарка»; МТВ-Центр – 4-й эт.; «Северная» ярмарка. **Сайт**: www.excomfort.ru. Т.: 46-55-44, 89538998224.

4.ПЛАСТИКОВЫЕ ОКНА. Низкие цены. Рассрочка. Доставка. Замер. Без выходных. Т. 89875766562.

5.Блоки керамзитобетонные 20x20x40, 12x20x40, 9x20x40 пропаренные, гидро-вибропрессованные заводские от производителя – недорого; **цемент, песок**. Доставка. Разгрузка. Без выходных. Кассовый чек, документы. Т. 8-960-301-63-74.

8.Гравмассу, песок, щебень, торф, кирпич, керам-блок, керамзит. Пенсионерам, уч. ВОВ скидки. Т. 8-905-199-01-22.

12.Профнастил, металличерепицу, **оцинковку** рул., листовую, **трубы** профильные, водостоки, **дымоходы**. Доставка. Т. 444433.

15.Кирпич, брусчатку, кольца, ОПГС, песок, КБ. Т. 89613393363.

16.Сетку-рабицу от производителя – чёрную, зелёную, оцинкованную – около 100 видов, **сетку сварную**, столбы, скобы, проволоку, калитки. Доставка. Без выходных. Т.: 683045, 8-937-952-22-11.

17.ПЛАСТИКОВЫЕ ОКНА, железные двери. Обшивка вагонкой, пластиком, МДФ. Т. 89050281182.

19.Гравмассу, песок, щебень, торф, кирпич. Т. 89033225766.

20.Пластиковые ОКНА. Низкие цены. Найдёте дешевле – уступим. Без вых. Т. 89625989686.

21.Керамблоки, гравмассу, песок. Т.: 8-903-345-63-07, 8-917-675-75-28.

22.ОКНА пластиковые, железные **ДВЕРИ**. Реально низкие цены. Гарантия. Т. 89871267170.

23.Сетку-рабицу от производителя – более 80 видов, сетку сварную – более 30 видов, **профнастил, гвозди**, столбы, проволоку. **Изготовление** ворот, калиток. Доставка. Выездная сварка /генератор/. Грузоперевозки. Т.: 68-05-67, 34-70-70.

26.Керамблоки 20x20x40, 12x20x40, 10x20x40, **керам-зит** в мешках, **цемент**, кирпич, к/кольца. Доставка. Т. 89033468556.

30.ПЛАСТИКОВЫЕ ОКНА, двери стальные, межкомнатные. Низкие цены. Гарантия качества. Звоните. Тел. 8-937-954-92-45.

33.Гравмассу, песок, керамзит, щебень, торф. Недорого. Доставка. Т. 89053465671.

35.Блоки керамзитобетонные вибропрессованные, пропаренные. Дёшево. Т. 89373866629.

38.ПЛИТЫ тротуарные 400x400x50 – 420 руб./кв.м., 500x500x60 – 450 руб./кв.м. **Зимой дешевле.** Т. 89674702736.

42.Керамблоки 12x20x40, 20x20x40, **кольца колодезные** – диам. 1,5м; 1м; 0,8м; 0,7м; 0,45м. Доставка.

Бурение. Т.: 8-987-666-41-40, 89370100141.

43.Натяжные потолки за 1 день от 350 руб. Т. 89373972442.

45.АКЦИЯ! БЛОКИ КЕРАМЗИТОБЕТОННЫЕ 20x20x40 – 33 руб., 9x20x40, 12x20x40; **кольца колодезные** всех размеров от производителя, по низким ценам – бурение, монтаж; песок, гравмассу, щебень, торф, навоз, чернозём, КИРПИЧ в ассортименте. Д-ка. Т. 89196543499. Звоните!

47.Керамблоки 20x20x40 от производителя. Т.: 48-92-77, 8-903-389-90-38.

49.Керамблоки, цемент, керамзит в мешках. Цены от производителя. Т. 89053447932.

53.Отруби, зерно, к/корм, сахар, муку. Доставка. Т. 89373916016.

71.ПИЛОМАТЕРИАЛ любой, **срубы** в наличии и на заказ, **древа**, горбыль. Т. 8-903-389-14-00.

78.БЛОКИ керамзитобетонные от производителя. Гарантируем высокое **качество**. Низкие цены. Доставка. Т. 89876734754.

104.СРУБЫ с комплектацией. Доставка. Т. 8-937-952-84-67, Владимир.

117.ОКНА ЧУВАШИИ – пластиковые **окна**, железные **двери**. Замер. Монтаж. Скидки. Т. 89050281182.

150.Дымоходные трубы из нерж. стали. **Аргонная сварка:** медь, нержавейка. Т. 44-44-33.

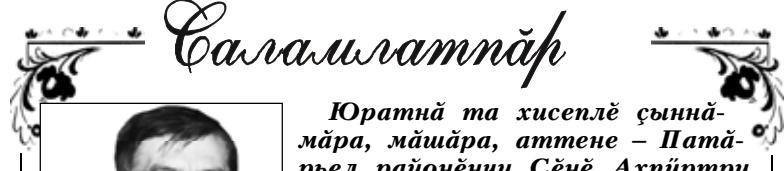
281.ОКНА пластиковые, ДВЕРИ стальные. Заводское производство. Гарантия 5 лет. Рассрочка. Дёшево. Т. 89276689303.

509.Заборы, ворота, калитки, скамьи кованые. Т. 89276689587.

719.Блоки керамзитобетонные пропаренные, вибропрессованные – недорого. Т. 89176776846.

842.Срубы для бани. Т. 372874.

Төлгерү
 Тел.: 28-83-70.
 316-мөш пүләмре йышанаңсә.

Юратнай та хисеплә ыннай-мара, майшара, аттәне – Патайръел районёнчи Ҫёнә Ахпүртى Геннадий Николаевич ЛЕКЕРОВВА – 55 ҹулхи юбилейне әшишан саламлатпәр, ырлак та телей сунатпәр. Нихәсан хавшами ҹирәп сывлак, иксәлми вай-хал, вәрәм ѡмәр сунатпәр. Ачусен ырлакхне курса, майшарупа савәнса, ыввәх тәвәнүсен әшишине түйса пурәнмалла пултәр.

Санан юбилей паян, тәвәнәм,

Көреке саккий түп-тулли.

Әнса пытәр пүрәңсү пәр майән

Ҫүстәр сән-пирле телей күлли.

Саламлаканәсем: майшәр, хөрөнгө Альбина, ывләй Сергей тата Горловцевсем.

Шупашкар районёнчи Шапачав яләнче пурәннакан Анатолий Терентьевич ВАСИЛЬЕВА саламлама паян түс-тәвәнә, пусклиёсем тулли көреке хушине ларәц. Ҫур ѡмәрхи юбилее ҹыслай кәтсө илекене малашне тө ыррине қана курма сунатпәр. Турә пилләнә сукмакпа таңынмасар-ывәнмасар утса сары күн ҹөр-шывәнчи пек телесе курмалла пултәр. Чан чавашла сапәрләхү нихәсан та ан иксәлтәр.

Майшәр, хөрөнгө көрүшә, майшәр, ыввәх тәвәнәсем.

Администрация Порецкого района информирует заинтересованных лиц о приеме заявок от граждан и юридических лиц на предоставление земельных участков из земель сельскохозяйственного назначения в долгосрочную аренду:

- земельного участка с кадастровым номером 21:18:000000:7523 площадью 5000 кв.м., расположенного по адресу: Чувашская Республика, Порецкий район, Никулинское сельское поселение, для ведения личного подсобного хозяйства;

- земельного участка с кадастровым номером 21:18:000000:7524 площадью 5000 кв.м., расположенного по адресу: Чувашская Республика, Порецкий район, Никулинское сельское поселение, для ведения личного подсобного хозяйства.

Заявки принимаются в течение шести месяцев с даты опубликования по адресу: Чувашская Республика, Моргаушский район, д. Сытракасы, ул. Победы д.1

Администрация Вурнарского района предоставила в аренду земельные участки из земель сельскохозяйственного назначения:

сроком на 49 (сорок девять) лет:

- с кадастровым № 21:09:210201:377, площадью 228918 кв.м., расположенный по адресу: Чувашская Республика-Чувашия, р-н Вурнарский, с/пос Большеторханско, для сельскохозяйственного производства;

- с кадастровым № 21:09:220201:93, площадью 6892 кв.м., расположенный по адресу: Чувашская Республика-Чувашия, р-н Вурнарский, с/пос Янгорчинское, для с

Пулам

Ёстешён – икё юбилей

Трак тархэнчи Ҫөньял Упире ҫуралса ўснё Саша Яковлев таван ялти шуктла вёреннэ чухнек сүтэнсе ҫитсен хаҫатç /хальхилле каласан – журналист/ пулма ёмётленнэ. Вун икё ҫулта чухне пирвайхи саввасемпе заметкисем районти "Ял пурнаш" хаҫатра, төлөр ҫул вара Шупашкарта ҫённерен тухма пусланан "Пионер сассинче" пичтленнэ. Красноармейскинчи ватам шкула лайах палләсемпе вёренсе пётернэ ҫамрәк таврари паллә журналист тата савас, Нестер Янкас ячёллө литература искусство тата культура пёрлхене никеслекенсенчен нёри Николай Ершов-Янгер сёниппе район хаҫачэн литература сотрудникече ёслеме пусгать. Ҫакна та паллартма ҡамаллә: 1970 ҫулсан пусламашенче кунта иртнё ёмёр вёснерех Чаваш Енре ырд ят ҫенсө илнё савасемпе прозаиксем Борис Романов, Вениамин Пехил, Шетмә Михали, Иван Егоров /Михайл Сениэль шаплә/ тата республикәри журналистиң пёлләхэн Ҫемен Элкер ячёллө премийен лауреач Геннадий Кузнецов ёсленә. Вёснене пурне та, ҫаван пекех ҫамрәклас илемлә, ҫепең та янравлә савасемпе тёлрәк хайлар ҫырса Ҫавалла Шетмә хутләхэнче палларма пусланан "Ял пурнаш" корреспонденчесене Саша Яковлевна Георий Туслине "Ҫавал хумесем" литература пёрлешвәр пёр чамара пустарна.

"Ял пурнаш" хаҫат редакцийенче сур ҫул ытларах ёсленә ҫамрәк журналист Мускав ҫар окружён стратеги пёлтерешлә ракета ҫарсөн полкенче хесметре тарь. Кунта та журналистикаран уйралмасть мал ёмётлә, Хёрлә Җавлә А.Суворов ячёллө гварди дивизийенчи отделени командире А.Яковлев гварди сержант. Унан статий-очеркесен Мускав ҫар окружён "На страже Родины" тата Оборона министерствин пёр миллион тиражла тухса тәнә "Красная звезда" хаҫаченче пичтленнэ.

Ҫартан таван яла писчехе тата тёрекленсе таврнән ёнерхи салтака район ёстәвкомен председател С.Железин хай патне чөнтирен. Сергей Иванович Ҫөньял Упире каччине Чаваш АССР Министрсен Канашэн Красноармейски районенчи ёс ресурссемпе усә курса тёлешпә ёслекен уполномоченнынче ёслеме сённә. Александр Яковлев район ертүснен ҫаван пек явалпә должноце вырнача унан хальләхе диплом ҫуккине тата хайён малашнеки пурнашне журналистика ҫыхынтарма паллартни пёлтерн.

1978 сулхи кёркүнне тёлрәк енләт атланнә тата пысак тавра күрәмлә Александр Яковleva Шупашкарти "Спецстроймеханизаци" строительствала монтаж трестенче 1983 ҫул вёснене тухма пусланан "Механизатор" хаҫаттан түпти пысак. 30 ҫул ытла ёнтә ёна пёр улшәнмасар Чаваш Республикин культуран тава тивәслә ёсчәнә Александр Яковлев редакциел. Эпир унта пите ҡамаллә. Вайл түррәмәнене пирен компанийн чапне ёкелет, – төр "Дорисс" акционерсен усә пёрлешвәнче пирен ёстеше 60 сулхи юбилей јячепе саламланан май И.В.Рощин.

Ҫапла, Трак-Ути тархэнче ҫуралса ўснё, яш чухнек журналист пулма ёмётленнә Александр Яковлев ҫак күнсөнче 60 ҫул тултарч. Игорь Валентинович ёна, паллах, пётәм ҡамалтан пурнашени чаплә юбилей јячепе кана мар, "Механизатор" хаҫат тухма пусланранна 30 ҫул сүтнё ятпа тата кәрлачри ҫаваннәлә та сута уявсеме та пётәм ҡамалтан саламлар.

17 миллиард тенкәләх строительствала монтаж ёш пурнашланан. "Дорисс" 2007 ҫултанна таташах Раҫеири "Элита" конкурса ҫентерет. Виҫем ҫул Никама Пәхәнман 16 ёр-шыв Пёрлхэнче /СНГ/ ирттерн пётәм төнчери "Чи лайах строительство тата проект организаций" һаләх конкурснене пёрремеш вырән йышаннә, ылтән медале тивәнчнә.

- Нимән ўстермесөрек ҡалатап: пирен компанийн сүтэнбесенче "Спецстроймеханизаци" строительствала монтаж трестенче 1983 ҫул вёснене тухма пусланан "Механизатор" хаҫаттан түпти пысак. 30 ҫул ытла ёнтә ёна пёр улшәнмасар Чаваш Республикин культуран тава тивәслә ёсчәнә Александр Яковлев редакциел. Эпир унта пите ҡамаллә. Вайл түррәмәнене пирен компанийн чапне ёкелет, – төр "Дорисс" акционерсен усә пёрлешвәнче пирен ёстеше 60 сулхи юбилей јячепе саламланан май И.В.Рощин.

Ҫапла, Трак-Ути тархэнче ҫуралса ўснё, яш чухнек журналист пулма ёмётленнә Александр Яковлев ҫак күнсөнче 60 ҫул тултарч. Игорь Валентинович ёна, паллах, пётәм ҡамалтан пурнашени чаплә юбилей јячепе кана мар, "Механизатор" хаҫат тухма пусланранна 30 ҫул сүтнё ятпа тата кәрлачри ҫаваннәлә та сута уявсеме та пётәм ҡамалтан саламлар.

**Петр СИДОРОВ.
Ҫемен Элкер ячёллө преми лауреач**

Инкек

Ҫемийипех вилнә

Күс курми тামан вёсторнине, юр вайлә ҫунине пула ПАИ үй-

кылекен, 33-ри арсын тытса пыра-

кан иномаркапа ҫапаннә.

Аварије Канашем, ВАЗан виҫ пассажире, – 41 ҫулти арсынна унан 40-ри мәшәрә тата вёсен 20-ри хөрө – йывәр սуралланнә, ҫавантыха вилнә. Төлөр хөрөн /вайл та 20 ҫулта/ ხысалти ларкән синче пулнашкәрән, пурнаш та харушләхра. ВАЗпа "Вольво" водителәснене, ҫаван пекех иномаркән тата виҫ пассажирне та, аманнәшкәрсөнене, больницина ёсатма тивнә.

Н.КОНОВАЛОВ

**Директор-төп редактор
А.П.ЛЕОНТЬЕВ**
Номер редакторе Г.А.МАКСИМОВ
РЕДКОЛЛЕГИ:
М.М.АРЛАНОВ /төп редактор ҫумә/
А.П.ЛЕОНТЬЕВ /директор-төп редактор/
Г.А.МАКСИМОВ /төп редактор ҫумә/
С.Л.ПАВЛОВ /төп редактор ҫумә/
Н.Г.СМИРНОВА /культурапла ҫаваш
диаспори/ пайен редактор/

Ф.П.ЧЕРНОВ /явалпә секретарь-
техника центрн пусләх/

Дежурный редактор И.В.ИВАНОВА

чаяш халәх хаҫачә
ХЫПАР

ЧАВАШ РЕСПУБЛИКИН МИНИСТРСЕН
КАБИНЕЧЕ, "ХЫПАР" ХАҪАТ РЕДАКЦИЙ

Федерацин ҫынану, информаци технологиесен тата массәлә коммуникацисен сферинч надзор службян Ҫаваш Республикин управленинчесен 2013 сулхи үй үйдән 31-мәшнән ПИ ТУ21-00281 №-ре регистриленә
"Хыпар" индексе – 54800, "Чаяш хәрәрәм" – 11515,
"Хыпар" шәмат күн – 78353, "Сылвәр" – 11524,
"Ҫамрәксен хаҫачә" – 54804, "Кил-сүрт, хушма хүсәләх" – 54806

Гороскоп

Кэрлач, 20-26

Сүрәх. Документсем хатёрленә чухне тимлә пулар, ытлаши вәткеленнипех пысак йänäшсем таватар. Ҫаванпах пусләхәрә калаңа чухне салтавсәр тавлашатар – ку умри төллөвөре пурнашлама май памә. Канмалли кунсөнене ҫыважыннәрсемпес ирттерәр: паркы үçләлса ҫүрәр, аçар-аннәре кил-төрәши өссене пурнашлама пулшәр.

Бәкәр. Йывәр өсө пусанмашкән, төл пуллаха хутшанмашкән әнäсlä тапхар. Суту-илү тигтаменчә, бизнесра ёслекенсемшән – уйрәмак. Үнсәр пуснә кесиәр хуланәнә, ҫаванпах таҳсантанпах түнма паллартна ҫи-пұста киленеетер. Шуга иләр: кирек мәнле пусару та пысак ту-паш күрә.

Йекеш. Ҡамал хавасла ма-и? Ан пашшарханәр: ёстешене пәтәрмәхран пәрәнса иртме пулшәр. Партнерсем та хута көрәц, таванарсемпес ҫыважыннәрсем та алә парәц. Шәпах ҫаксем паллартни пурнаш көртме пулшәр. Канмалли кунсөнене ҫемйәрәп ирттерәр. Тен, аста та пулин сүтесе килетер?

Рак. Йала техники түнма паллартна-и? Лавкана сул ты-тәр. Үнсәр пуснә пысак тупаш күрекен килешшеве алә пусма май килә. Ҡамалләр пулсан ҫалтәрсем үрәх өсө күсмә сәнәсә. Таҳсантанпах таталман ыйтусем та, ахартен, усамланәнә. Канмалли кунсөнене юратна ҫыннәр ҫумәнчә пулар.

Араслан. Ҫалтәрсем ҫавара шыв сыпма сәнәсә. Мәншән тетәр-и? Түррән тата шуҳашламасар калани пусләхәра са-вантармә, ҫаванпах каръера картлашкиге чылай вәхтә харпарма май пулмә. Тавари ҫынсемпес харкашас хәрушләх та пысак. Ҫилле хәвәрт ирттерни ҫең вёсемпес пёр чөлхе туплаша пулшәр.

Хәр. Қаткәс тапхар. Йылтава шуҳашламасар татса пани йывәрләхә көртсе ўктер. Үнсәр пуснә әраскаләр кәтмәнләх хатёрленә, ҫаванпах паллартса хүнине улштарма тив. Эрне вёснене тивәсәрсөн пурнашласа ёлкәрейменинне тута-тәр. Ан пашшарханәр: ҫитес эрнәре лару-тәр төпрен улшәнә.

Тараса. Сылважа ҫирәплетме май тупар – ҫалтәрсем ҫапла сәнәсә. Енчен та эрнәре алттара-тәр төпрене үлшәнә. Ҫул-йәр ҫинче асәрхануллә пулар. Шәнман пәр ҫинче ларса юлас мар тесен кашни документа төплө төрәсләр.

Скорпион. Йывәр эрне вёснене вәхтә ачарсемпес, мәшәрәрпа ирттерәр – вёсем сирәнпес таҳсанах чуна үсса калаңасшән. Хәвәртән та төпренчек-кәрсемпес пуплене ҳысцән ҡамалләр ҫекленә. Ана хүсәс мар тесен ёсри йывәрләхсөнене аса ан иләр, тавра курәма алләтмата майсем тупар.

Үхәç. Ку эрне суту-илү тигтаменчә ёслекенсемшән уй-рәмак әнäсlä. Ҫыважа юлташарсөнен, пысак ёсре тәрәш-кән таванарсөнен пулашу ыйтма ан вәтәнәр. Ёстешәрсөнене хәвәртән шуҳашларә ёнентерме пултарни вара пысак тупаш имлә пулшәр. Умри йывәрләхсөнене пус үсмасар парлантарәр.

Ту қачаки. Пүсләхәра ёмёт-төллөвөрпе паллаштарәр, вёсеме пурнаш көртмешкән тәрәш-кән. Вай-хал тапса тәни-не тута-тәр-и? Апла тәк кирек мәнле ёссе та пусанма пултара-тәр – телей кайәкә аләран вёсәрәнә. Канмалли кунсөнене пёчченләхре ирттерни пулни-иртнине тишкөрмә май парә.

Шыв тәкан. Пысак проексте пәнхса тухнә чухне, килешүсөнене алә пуснә самантра тимләхе ан сүхатар – ахартен, сире шәнман пәр ҫинче лартса хәвәрмә хәтланәнә. Таҳсанхи пёлләшсөмпес төл пулмашкән, телефонпа ҫыхынмашкән әнäсlä саманта. Кәтмен ҫертен сиксе тухнә ыйтусем вара учнен тунай йаншасем пирки аса илтерәс.

Пуләсем. Пёлләшсөн әсталәхәнен, вёсем тапса тәракан вай-хәватенчен тәләнетәр-и? Ҫитес вай-хәвәтрах ҫаксекерсемпес чуна үсса калаңас май пулә. Пултаруләхәра ыйтисене қартас килет-и? Конкурентсемпес әмәртса ёслеме тивессине ан манәр. Ахартен, пурнашларә ҡамалләр үлшәнүсем пуләс.

Ҫанталәк

кәнтәрла ҫәрле		
18.01	– 13	– 16
19.01	– 17	– 22
20.01	– 20	– 24
21.01	– 15	– 20
22.01	– 21	– 25
23.01	– 21	– 24
24.01	– 19	– 23

РЕКЛАМА ПЁЛТЕРҮСЕНЕ
316-меш пүләмрә
йышшасәрә
Тел. 28-83-70.
Хаҫати реклама пәрәнә түлөвлөмә
информация материаласем "Рекла-
мада синчен" Федерация саккунән
2 ст. килешүллән "Атаплан үл-
ләп", "Ят-сүм", "Ес тата ҫын",
"Самана тапп", "Компетентла"
рубрикасем пичтәләссе.
Офсет пиче. Каләнәш
2 пичет листи. Реклама
пёлтәрүсен ҹынләхәнен вёсеме
параңасем яваптә.
Пичет графике 21 сектөр пулмалла, 20
секет та 45 минутан да пулмалла,
тираж 8843. Заказ 140.